Dosarul nr. 2a-2969/2023 Prima instanță, jud. Mardari Alexandru
(2-22100925-02-2a-04082023)

DECIZIE

17 octombrie 2023 mun. Chișinău
Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curţii de Apel Chișinău
În componența sa:
Preşedintele completului, judecătorul Nelea Budăi
Judecătorii Ion Țurcan şi Iurie Cotruță
Grefier Diana Vascan

Examinînd în ședința de judecată cererea de apel declarată de Ministerul Justiției și cererea de apel declarată de ***** împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emisă la 07 martie 2023, în cauza civilă nr.2-15422/22, intentată la cererea lui ***** de chemare în judecată a Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat, după expunerea esenței cauzei de către judecătorul - raportor Iurie Cotruță, a

c o n s t a t a t:

La 13 iulie 2023, ***** a depus o cerere de chemare în judecată către Ministerul Justiției al Republicii Moldova privind repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la examinare în termen rezonabil al cauzei.

În motivarea cererii sale a indicat că la data de 03.06.2015 reclamantul ***** s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către ***** privind repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. Din motiv că examinarea cauzei s-a tergiversat mai mult timp, el a plecat peste hotare la muncă, dar a depus prin reprezentantul său Fediuc Valentin mai multe cereri de examinare în lipsă.

La data de 10.06.2022 de Judecătoria Cimișlia sediul central a fost emisă Hotărîre, prin care acțiunea lui ***** către ***** privind repararea prejudiciului a fost admisă parțial.

Astfel, examinarea acestei cauze în prima instanță a durat de la 03.06.2015 pînă la 10.06.2022, termenul fiind evident unul excesiv. Menționează, că durata procesului a fost condiționată de comportamentul pîrîtului și actelor de tergiversare a instanței de judecată, or, reclamantul a acordat suficiente posibilități de a fi examinată cauza în termen rezonabil.

Astfel, interesul reclamantului a fost ca cauza să se judece în termen rezonabil, iar instanța de judecată să administreze în mod integral și rapid probatoriul relevant, cu sancționarea oponentului care a acționat cu rea-credință, ceea ce nu s-a întîmplat. Miza reclamantului a fost mai mult decît serioasă, or prin infracțiunea comisă față de dînsul, de ***** i-au fost cauzate leziuni corporale grave, care au necesitat un termen îndelungat pentru tratament și reabilitare, însoțite de cheltuieli și imposibilitatea de a munci. Totodată în lipsa unui act judecătoresc de adjudecare a sumelor prejudiciului cauzat, reclamantul o perioadă îndelungată s-a aflat în imposibilitate să-și recupereze pagubele cauzate, fiind în situația și de lipsă de mijloace financiare, stringent necesare.

Interesul reclamantului în respectarea termenului rezonabil la examinarea cauzei sale este cu atît mai pertinent, cu cît potrivit art.61 al.l CPC RM instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz de aceste drepturi dacă prin abuz se urmărește tergiversarea procesului sau inducerea sa în eroare. Astfel, instanța de judecată nu a întrepins măsurile necesare de a pune capăt abuzului de drept exercitat de oponentul său, iar intervalele lungi de timp între ședințele de judecata, inclusiv legate de examinarea cauzei în instanțele superioare, nu au avut o justificare serioasă și credibilă. In acest sens, articolul 6.1 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale prevede dreptul oricărei persoane la judecare în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale. CEDO a declarat în cauza Stogmuller c. Austriei că examinarea într-un termen rezonabil a fiecărei cauze reprezintă o garanție procesuală, scopul căreia este de a proteja toți justițiabilii împotriva duratei excesive a procedurii. Asemenea dispoziție subliniază că, justiția nu trebuie să fie înfaptuită cu o întîrziere care ar putea compromite eficiența și credibilitatea sa.

Prin examinarea într-un termen disproporționat de lung a cauzei sale, reclamantul a suportat pagube morale, pe care le estimează la suma de 1.000.000 lei, și pe care solicită să-i fi acordată cu titlu de satisfacție echitabilă. Pagubele morale se datorează următorilor factori: lipsa îndelungată de certitudine privind restabilirea sa în drepturi în urma infracțiunii, retrăirile psihice legate de modul acceptare a comportamentului pîrîtului de instanța de judecată, grijile față de derularea procesului în cazurile în care nu se puteau prezenta în ședința de judecată în legătură cu starea sănătății sau alte situații obiective, amînările nejustificate, lipsirea de garanții în vederea reparării prejudiciului prin admiterea unui recurs tardiv împotriva actului judecătoresc de asigurare a acțiunii.

Concluzionînd că încălcarea termenului rezonabil al examinării cauzei nominalizate nu a fost din cauze ce pot fi imputate reclamantului, amînările și termenele lungi între ședințele de judecată, cu sau fără participarea părților, doar aparent ar fi din motive întemeiate, miza pentru reclamant prevalează oricăror altor considerații, iar instanțele de judecată nu acționat cu diligența necesară.

Solicită reclamantul a constata încălcarea dreptului reclamantului ***** la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile nr.2-513/2013 în prima instanță, la cererea de chemare în judecată către ***** privind repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune; a dispune acordarea de la bugetul de stat prin intermediul pîrîtului Ministerul Justiției RM în beneficiul reclamantului *****, a unei satisfacții echitabile în contul reparării prejudiciului moral în sumă de 1.000.000 lei, precum și a cheltuielilor de judecată în legătură cu examinarea prezentei acțiuni.

Prin referința depusă reprezentantul Ministerului Justiției a solicitat respingerea acțiunii ca neîntemeiat, poziție susținută și în cadrul ședinței de judecată

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chişinău din 07 martie 2023 acțiunea la cererea de chemare în judecată depusă de ***** privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil al cauzei și repararea prejudiciului moral se admite parțial.

S-a constatat încălcarea dreptului reclamantului ***** la examinarea în termen rezonabil a acțiunii civile la cererea de chemare în judecată depusă de ***** către ***** privind încasarea prejudiciului material cauzat prin infracțiune, prejudiciului moral, salariului nerealizat, cheltuielilor judiciare.

S-a încasat din contul bugetului de stat gestionat de Ministerul Finanțelor al RM prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui ***** IDNP ***** domiciliat în r. ***** s. ***** str. ***** 27A ap. 2 prejudiciul moral cauzat prin încălcarea dreptului la examinarea în termen rezonabil a acțiunii civile în sumă de 10000 (zece mii) lei.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 23 martie 2023, în termenul legal, ***** a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, însă fără a indica motivele de fapt şi de drept (f.d.246 vol 1).

În motivarea apelului a indicat că din materialele cauzei rezultă că acţiunea civilă iniţiată de ***** către ***** privind repararea prejudiciului cauzat prin infracţiune a fost iniţial admisă în principiu prin Sentinţa Judecătoriei ***** din 06.03.2015, prin care s-a soluţionat cauza penală pornită în privinţa lui ***** pe faptul cauzării de leziuni corporale lui *****. Aceasta presupune, că instanţa de judecată civilă investită cu judecarea fondului, a avut de principiu doar sarcina soluţionării chestiunii cu privire la cuantumul prejudiciului ce urmează să fie adjudecat lui *****. *****.

A indicat, că necătînd la faptul că dispune de o soluţie judecătorească în favoarea sa, el nu poate o perioadă îndelungată să beneficieze şi de o executare a ei, deoarece procesul de evaluare a mărimii despăgubirilor este nejustificat de îndelungat. Aceasta arată şi la imposibilitatea de a pune în executare silită hotărîrea judecătorească, avînd în vedere că după evenimentele ce puteau să se soldeze tragic pentru *****, el a suportat cheltuieli simţitoare pentru restabilirea stării

sănătăţii, iar din partea atacatorului nu a primit nici un ajutor. Inclusiv, fiind în perioada de recuperare, ***** nu a putut activa pentru a-şi cîştiga cumva surse financiare, pentru existenţă şi tratatment, respectiv, starea sa materială s-a înrăutăţit considerabil.

Menționează că în acest mod, pe perioada examinării cauzei civile privind repararea prejudiciilor cauzate prin infracțiune, ***** nici nu putea să se aștepte în mod rezonabil, că el va putea primi într-un viitor sesizabil despăgubirile ce i se cuvin. Accentuiază că la examinarea cauzei date, ***** a depus cerere de examinare în lipsa sa, astfel, ca amânările ședințelor de judecată să nu i se datoreze sie. Pe de altă parte, pînă în prezent constată, că instanţa civilă investită cu judecarea fondului dispune amînări ale şedinţelor de judecată ca efect al acţiunilor părţii ***** şi nu este demonstrată existenţa vre-unei dispoziţii judiciare de curmare a abuzului de drept.

Prin urmare, în situaţia sa, suma de 10.000 lei adjudecată de prima instanţă este derizorie şi în nici un mod nu poate institui o satisfacţie echitabilă. Atrage atenţia că raportat la valuta europeană, 10.000 lei ar echivala cu o sumă de 500 euro, care evident nu se concordează cu soluţiile CEDO privind repararea prejudiciului pentru această categorie de cauze.

Solicită admiterea apelului. Casarea parţială a Hotărîrii Judecătoriei Chişinău sediul Centru din 07.03.2023 în partea respingerii acţiunii, cu pronunţarea unei hotărîri noi, prin care acţiunea să fie admisă integral.

La fel, Ministerul Justiției al RM a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, însă fără a indica motivele de fapt și de drept (f.d.11-17 vol.2).

În motivarea apelului a indicat că în speţă, perioada până la care se calculează termenul rezonabil de examinare a cauzei este data de 12.07.2022, data depunerii prezentei cereri de chemare în judecată, în temeiul Legii nr. 87

Deci, urma a determina modul de respectare a termenului rezonabil de examinare a cauzei de către instanţele naţinale pentru perioada 03.06.2015 - 12.07.2022. Prin urmare, chiar dacă se efectuează un calcul brut al termenului de examinare a cauzei, obținem durata de judecare a cauzei de 7 ani 1 lună şi 9 zile. Deci, instanța a formulat o concluzie contradictorie circumstanțelor speței, precum că cauza s-a examinat mai mult de 8 ani.

Menționează că termenul rezonabil urmează a fi apreciat în coroborare şi cu termenii prevăzuţi de legislaţia procesuală, fiind stabiliţi în vederea asigurării desfăşurării procesului cu respectarea unor principii fundamentale, cum ar fi: principiul disponibilităţii, principiul contradictorialităţii şi egalităţii în drepturi a participanţilor la proces, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părţii la un proces echitabil. De menţionat în acest sens, ca examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil şi prin urmare, nu poate prevala asupra acestuia din urmă.

Relatează că instanţa de fond urma a lua în considerare la calcularea termenului rezonabil de examinare a cauzei datele cuprinse în raport, precum şi explicaţiile pârâtului privind necesitatea excluderii din calculul termenului rezonabil de examinare a cauzei, a unor perioade în care cauza nu s-a examinat din motive obiective, neimputabile instanțelor de judecată, după cu urmează:

a) perioada suspendării procesului dispusă de instanţă, în temeiul art. 261 alin. (11 lit. hi, până la soluţionarea unei alte cauze conexe 17,03.2016-26.12.2017 (1 an 9 luni şi 9 zile)
b) perioada suspendării procesului în legătură cu starea epidemiologică din tară, cauzată de COVID 19 03.04.2020-25.06.2020 (2 luni şi 22 zile); 31.01.2021-11.04.2022 (1 an 2 luni şi 11 zile)

Aşadar suspendarea procesului civil aflat pe rol determină şi suspendarea curgerii termenului de examinare a cauzei.

c) perioada amânării şedinţelor de judecată în legătură cu aflarea judecătorului în concediu medical si anual 13.12.2019-03.03.2020- 2 luni şi 19 zile; 17.07.2018-12.12.2018-4 luni şi 25 zile; 14.04.2021-19.04.2021- 5 zile

Această poziţie este susţinută şi de jurisprudenţa naţională recentă: încheierea CSJ nr. 2ra- 1294/21 din 01.12.2021, cauza Eugeniu Chiriţa împotriva Ministerului Justiţiei „Cu referire la amânarea şedinţelor de judecată în instanţa de fond, din motivul că judecătorul învestii cu judecarea cauzei în fond s-a aflat în concedii medicale, instanţa de apel a apreciat că acesta reprezintă un motiv obiectiv. Or, nu este o tergiversare a termenului de judecare a cauzei, aflarea judecătorului în concediu medical sau în concediu de odihnă anual si prin urmare, aceste aspecte nu pot fi luate în seamă la aprecierea încălcării termenului rezonabil la examinarea cauzei".

Aşadar, prin excluderea acestor perioade de amânare a examinării cauzei din motive obiective neimputabile instanţei de judecată, obţinem o perioadă de examinare a cauzei de 3 ani si 3 luni, care conform jurisprudenţei CtEDO nu constituie o încălcare a garanţiei dreptului la un proces echitabil, examinarea cauzei în termen rezonabil.

Consideră netemeinică hotărârea instanței de fond și în partea constatării încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei, precum şi a stabilirii cuantumului prejudiciului moral, or instanţa a omis să se expună asupra rezonabilităţii procedurii prin prisma criteriului comportamentul prezentului intimat/rcclamant, precum şi a analizat superficial circumstanţele cauzei privind complexitatea cauzei, comportamentul instanţei de judecată şi intersul prezentului reclamant în soluţionarea cauzei şi nu s-a expus asupra admiterii/respingerii explicaţiilor pârâtului privind netemeinicia acţiunii privind rezonabilitatea procedurii prin prisma criteriilor prevăzute de jurisprudenţa CtEDO.

Indică că instanța de fond urma a lua în considerare că faza inițială a

procesului s-a prelungit din cauza comportamentului intimatului/reclamantului *****, or acesta a depus cererea cu neajunsuri, fiindu-i acordat un termen de 10 zile în vederea înlăturării acestora. În urma analizei raportului prezentat, instanţa de fond urma să remarce că perindarea cauzei o perioadă mai îndelungată a fost determinată şi de comportamentul pasiv al intimatului/reclamantului şi a reprezentantului acestuia, manifestat prin absenteism; intimatul/reclamantul solicitând examinarea cauzei în lipsă, iar reprezentantul acestuia neprezentându-se la unele şedinţe de judecată.

Totodată, prezentul intimat/reclamant a determinat amânarea examinării cauzei în legătură cu schimbarea avocaţilor ce i-au reprezentat interesele, neprezentarea la unele şedinţe de judecată nici a acestuia şi nici a reprezentantului său. La aprecierea rezonabilităţii procedurii, instanţa de fond urma să ia în considerare că ***** a cauzat tergiversarea examinării cauzei prin depunerea prin intermediul avocatului său a diferitor cereri: cerere de asigurare a acţiunii; o cerere de suspendare a procesului până la momentul când va rămâne definitivă încheierea judecătorului de instrucţie pronunţată la plângerea lui ***** împotriva ordonanţei procurorului cu privire la refuzul în pornirea cauzei penale în temeiul art. 287 Cod penal (la 17.03.2016) şi ulterior o cerere de reluarea a procesului la data de 29.11.2017, care a fost admisă prin încheierea din 26.12.2017; cereri de recuzare a judecătorului V. CARAPIREA: cererea din 20.05.2019, care a fost respinsă prin încheierea din 12.09.2019 şi cererea din 26.04.2021, care a fost respinsă prin încheierea din 19.05.20121; de amînare a şedinţelor în legătură cu imposibilitatea avocatului de a se prezenta la şedinţele stabilite; cerere de revizuire depusă la 18.03.2019, care a fost respinsă ca inadmisibilă la 06.06.2019. Conform celor sus-menţionate, se atestă că intimatul/reclamantul a cauzat examinarea cauzei într-un termen mai îndelungat.

Consideră eronată concluzia instanței de a face culpabilă instanța de tergiversarea procesului în legătură cu dispunerea suspendării procesului, or această măsură a fost dispusă din motive obiective, în legătură cu starea epidemiologică din ţară, vizând perioadele 03.04.2020-25.06.2020 (2 luni şi 22 zile); 31.01.2021-11.04.2022 (1 an 2 luni şi 11 zile), precum şi din motivul imposibilităţii examinării prezentei cauze înainte de soluţinare cauzei penale conexe (12.03.2016-26.12.2017- 1 an 9 luni şi 9 zile).

La determinarea termenului rezonabil de examinare a cauzei prin prisma comportamentul instanțelor de judecată, urma a fi luat în considerare circumstanțele relatate în raportul motivat, precum şi explicaţiile pârâtului.

Menționează că conform raportului motivat, instanţa trebuia să remarce că intervalul desemnat între şedinţele de judecată, răspunde criteriului normelor naționale şi celor internaționale, acesta fiind rezonabil în raport cu complexitatea cauzei şi măsurile procedurale necesare, ce au condus la amânarea ședințelor.

Aşadar, în comportamentul instanţei nu sunt relevate careva abateri de la exigenţele procesual-civile în vigoare, or, instanţa de judecată nu ar trebui, sub pretextul respectării termenului rezonabil de judecare a cauzei, să refuze în cercetarea probelor necesare pentru o completă şi corectă soluţionare a cazului, sau să îngrădească dreptul participanţilor la proces, la folosirea a diferitor mijloace procedural civile prevăzute de legislaţia în vigoare, care pe cale de consecinţă ar încălca principiul egalităţi părţilor la proces, precum şi principiul contradictorialităţii procesului civil. Instanţa de fond a omis însă acesta aspect, eronat apreciind faptul duratei excesive a procedurilor judiciare.

Solicită admiterea cererii de apel depuse de către Ministerul Justiţiei; Casarea Hotărârii nr. 2-22100925-12-2-14072022 (2-15422/2022) a Judecătoriei Chişinău, sediul Centru, din 7 martie 2023, în partea admiterii acţiunii lui lurie MATECIUC împotriva Ministerului Justiţiei cu privire constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei civile şi repararea prejudiciului moral cauzat. Emiterea unei noi hotărâri în această parte prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

În ședința instanței de apel, reprezentantul apelantului Ministerul Justiţiei al RM, Listru Eugenia a susținut apelul declarat și a solicitat a fi admis. Casarea Hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 7 martie 2023, în partea admiterii acțiunii lui ***** împotriva Ministerului Justiţiei cu privire constatarea încălcării dreptului la examinare în termen rezonabil a cauzei civile şi repararea prejudiciului moral cauzat. Emiterea unei noi hotărâri în această parte prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată. Cât privește apelul declarat de ***** a solicitat vsă fie respins ca nefundat.

Intimatul *****, fiind legal citat în ședința instanței de apel nu s-a prezentat şi nu a invocat careva motive, careva cereri sau demersuri nu au parvenit, în legătură cu ce, în conformitate cu art. 379 alin. (2) CPC, coroborat cu art. 102 alin. (4^1),CPC, instanța de apel a dispus examinarea cauzei în lipsa participanților la proces neprezenți.

Studiind materialele dosarului și înscrisurile administrate, analizând concluziile expuse în hotărârea supusă apelului în coroborare cu argumentele expuse în cererile de apel, Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău concluzionează că este neîntemeiată cererea de apel declarată de Ministerul Justiţiei al RM, iar cererea de apel depusă de ***** este întemeiată și urmează a fi admisă cu modificarea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru emisă la 07 martie 2023, în partea pretențiilor admise, din următoarele considerente:

În conformitate cu prevederile art.373 alin. (1), (2) și (5) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor şi obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea

circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din conținutul celor relatate, Colegiul civil reține că sarcina instanței de apel derivă din dispozițiile art.373 alin.(1), (2) și (5) CPC, în condițiile în care instanța de fond a soluționat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acțiunii în raport cu concluziile reținute de către aceasta.

În conformitate cu art.385 alin.(1) lit. c) CPC, instanța de apel, după ce judecă apelul este în drept să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre.

Totodată, art. 386 alin.(1) lit. a), b) CPC, statuează că, hotărârea primei instanțe se casează sau se modifică de instanța de apel dacă: circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin; normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres, obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Înaintând prezenta acțiune împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în baza circumstanțelor relatate ***** a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei civile, încasarea prejudiciului moral și cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a admis parțial acțiunea înaintată de *****, dispunându-se constatarea încălcării dreptului reclamantului ***** la examinarea în termen rezonabil a acțiunii civile la cererea de chemare în judecată depusă de ***** către ***** privind încasarea prejudiciului material cauzat prin infracțiune, prejudiciului moral, salariului nerealizat, cheltuielilor judiciare.

S-a încasat din contul bugetului de stat gestionat de Ministerul Finanțelor al RM prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui ***** IDNP ***** domiciliat în r. ***** s. ***** str. ***** 27A ap. 2 prejudiciul moral cauzat prin încălcarea dreptului la examinarea în termen rezonabil a acțiunii civile în sumă de 10000 (zece mii) lei.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță și-a motivat soluția prin faptul că durata examinării cauzei civile constituie o perioadă de peste 8 ani. Prin urmare,

reclamantul este îndreptățit să solicite repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) şi (2) a Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreștii nr. 87 din 21.04.2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

Este de menționat că, cerința Convenției Europene, ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil, trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente şi al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanței, precum şi exercitarea căilor de atac.

În sensul art. 2 alin. (1) şi (2) a Legii nominalizate, urmează de reținut, că orice persoană poate pretinde la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, dacă se constată o atare încălcare.

Instanţa de apel evidenţiază că potrivit materialelor cauzei s-a constatat că la data de 03.06.2015 reclamantul ***** s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către ***** privind repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Prin hotărârea Judecătoriei Cimișlia sediul Central din 10.06.2022 acțiunea lui ***** către ***** privind repararea prejudiciului a fost admisă parțial.

Analizând situația de fapt din cauza dată, în raport cu probele anexate la dosar, instanța de apel consideră oportun de a reitera prevederile art. 8 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, care statuează că orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea

prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege şi de legislația procesuală civilă.

Conform art. 1 alin. (2) din Legea precitată, aplicarea şi interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislaţiei naţionale, a prevederilor Convenţiei europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi a jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului.

Potrivit art.4 Cod de procedură civilă, sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a libertăţilor şi a intereselor legitime ale persoanelor fizice şi juridice şi asociaţiilor lor, ale autorităţilor publice şi ale altor persoane care sînt subiecte ale raporturilor juridice civile, familiale, de muncă şi ale altor raporturi juridice, precum şi în apărarea intereselor statului şi ale societăţii, în consolidarea legalităţii şi a ordinii de drept, în prevenirea cazurilor de încălcare a legii.

Un instrument juridic de largă rezonanță, atât prin procedura pe care a instituit-o, cât şi prin spectrul larg al drepturilor şi a libertăților fundamentale ale omului cărora li se consacră, îl constituie Convenţia Europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, care a fost ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 24.07.1997, în vigoare pentru Republica Moldova din 12.09.1997. Prin aderarea la Convenţia Europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, Republica Moldova şi-a asumat obligaţia de a garanta respectarea şi apărarea drepturilor şi a libertăţilor fundamentale, proclamate de Convenţie, tuturor persoanelor aflate sub jurisdicţia sa.

Articolul 6 §1 CEDO prevede că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public şi într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent şi imparţial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligaţiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzaţii în materie penală îndreptată împotriva sa.

Astfel, atât legislația națională, cât și cea internațională, la care Republica Moldova este parte, garantează dreptul persoanei la judecarea cauzelor privitoare la un drept civil sau o acuzație penală în termen rezonabil.

Colegiul reține că conform raportului motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil la examinare a cauzei civile, anexat la dosar, s-a stabilit că la 03.06.2015 reclamantul ***** s-a adresat cu cerere de chemare în judecată către ***** privind repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

La caz, cu referire la complexitatea cauzei, se atestă că obiectul litigiului l-a constituit repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Reieșind din Raportul motivat prezentat de către pârât, se constată că examinarea acestei cauze în prima instanță a durat de la 03.06.2015 pînă la 10.06.2022, termenul fiind evident unul excesiv.

Referitor la criteriul ce ține de importanța cauzei pentru părți, Colegiul notează că acesta produce un impact relativ sporit, întrucât, din conținutul acțiunii se deduce că reclamantul ***** a fost afectat de faptul cauzării de leziuni corporale de către *****, suportînd cheltuieli simțitoare pentru restabilirea stării sănătății, iar din partea atacatorului nu a primit nici un ajutor. Inclusiv, fiind în perioada de recuperare, ***** nu a putut activa pentru a-şi cîştiga surse financiare, pentru existenţă şi tratatment.

Ținând cont de complexitatea cauzei, dificultatea dezbaterilor în legătură cu exercitarea căilor de atac, durata procedurii de aproximativ 7 ani, miza și interesul pentru reclamant, se probează că termenul de judecare a acțiunii nu a fost respectat, fiind nerezonabil. Or, cauza în speță, este deosebit de importantă pentru reclamant luând în considerație că obiectul litigiului la constituit încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare corporală.

În aceste ordine de idei, Colegiul reține că, instanţa de fond corect a constatat temeinicia argumentelor expuse de ***** asupra încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei civile, nr.2-15422/22, întrucât din materialele cauzei rezultă cert că cauza civilă, s-a aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru mai mult de 7 ani.

Deşi legislaţia internă nu oferă o descifrare a noţiunii de „termen rezonabil”, instanţa de apel accentuează că prin obligarea respectării unui astfel de termen pentru înfăptuirea actului justiţiei atât normele naţionale, cât şi cele internaţionale invocă administrarea justiţiei fără întârzieri neconforme de natură a-i compromite eficacitatea şi responsabilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea autorităţilor publice, inclusiv ale instanţelor judecătoreşti.

Contrar argumentului apelantului Ministerul Justiției privind lipsa de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, instanța de apel notează că Republica Moldova, aderând la CEDO şi reglementând în legislația naţională că sarcina procedurilor judiciare constă în judecarea justă şi în termen rezonabil a cauzei şi-a asumat obligaţia pozitivă de a asigura respectarea acestui drept al părţilor în proces.

Din aceste considerente, se impune concluzia că Ministerul Justiției nu şi-a executat obligația de probațiune privind lipsa de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei şi respectiv, Instanța de apel apreciază ca fiind întemeiat raționamentul primei instanțe precum că reclamantul *****, dispune de toate temeiurile legale pentru a solicita despăgubiri materiale și morale și a cheltuielilor de asistență juridică în temeiul Legii nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

Instanța de apel precizează că despăgubirea acordată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o

compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe psihice sau fizice.

Prin natura lor, daunele morale nu pot fi adaptate la calcule exacte. Dacă se stabilește existenţa unor astfel de daune, şi în cazul în care se consideră că este necesară o compensație bănească, se va face o evaluare pe o bază echitabilă, luând în considerare standardele care decurg din jurisprudenţa CEDO.

Aplicabile speței sunt prevederile art. 5 alin.(1) şi (2) al Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, care statuează că, urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti, *instanţa de judecată decide asupra acordării unei satisfacţii echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum şi a costurilor şi a cheltuielilor de judecată.*

La constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată poate decide că simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral.

Articolul 2 alin.(6) al Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, prevede că mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătoreşti se stabileşte de instanţa de judecată în fiecare caz în parte, în funcţie de circumstanţele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanţei de judecată şi a autorităţilor relevante, de durata încălcării şi de importanţa procesului pentru reclamant.

Colegiul reține că potrivit materialului probator anexat la actele cauzei se denotă incontestabil faptul că, reclamantului ***** i-au fost cauzate suferințele psihice, în urma ca uzării leziunilor corporale de către *****, suportînd cheltuieli simțitoare pentru restabilirea stării sănătății.

De altfel, suferinţele psihice suportate de apelantul ***** se manifestă şi prin faptul că acesta a suferit un anumit volum de stres şi frustrare pe parcursul examinării cauzei, fiind în imposibilitate de a beneficia de prejudiciul compensat.

Având în vedere, în principal, criteriile referitoare la consecințele suferite pe plan psihic, gravitatea și caracterul acestora, sentimentul de afectare a personalității morale și altele, constată cu certitudine că reclamantului i-au fost cauzate suferințe psihice în pe perioada examinării cauzei, prin urmare, prima instanță just a ajuns la concluzia admiterii pretențiilor cu privire la recuperarea prejudiciului moral.

Reieșind din suferințele atât fizice cît și psihice suportate de reclamantul-apelant *****, Colegiul consideră oportun de a majora suma încasată cu titlu de prejudiciu moral în beneficiul lui ***** de la 10 000 lei până la 40 000 lei, sumă

care în cazul de față, poate fi considerată drept o compensație echitabilă și suficientă pentru sentimentele de frustrare suferite de reclamant. Cât privește suma compensării prejudiciului moral solicitată de reclamatul-apelant ***** în mărime de 1000000 lei este una exagerată, reieșind din criteriul echității.

În acest context, Colegiul relevă că prin prisma Convenţiei Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echităţii, care presupune că partea vătămată să primească o satisfacţie echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Astfel, modul de acordare a satisfacției echitabile trebuie determinat în raport cu prejudiciul moral suferit, gravitatea acestuia, importanţa şi consecinţele sale pentru victimă.

Reieșind din aceste considerente, Colegiul consideră întemeiate cererea de apel depusă de ***** și care urmează a fi admisă cu modificarea hotărârii în partea ce ține de încasarea prejudiciului moral.

Din considerentele menționate, statuând faptul că, instanța de fond nu a elucidat pe deplin circumstanțele speței deduse judecății, în consecință a admis erori în aprecierea probatoriului administrat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău concluzionează despre necesitatea respingerii apelului depus de Ministerul Justiției, admiterii apelului depus de *****, cu modificarea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emisă la 07 martie 2023.

În temeiul celor expuse, în conformitate cu prevederile art.385,389-390 din CPC, Colegiul civil

D e c i d e:

Se respinge cererea de apel depusă de Ministerul Justiției.

Se admite cererea de apel declarată de *****.

Se modificiă hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emisă la 07 martie 2023, în cauza civilă nr.2-15422/22, în partea încasării prejudiciului moral, majorînd suma încasată de la 10 000 lei pînă la 40 000 (patruzeci mii) lei.

În rest hotărîrea se menține.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni din data comunicării deciziei integrale.

Președintele completului, judecătorul Nelea Budăi

Judecătorii Ion Țurcan

Iurie Cotruță